

Steun elkaar!

Rapport

DE IMPACT VAN GROEIENDE ARMOEDE OP HULPORGANISATIES IN NEDERLAND

Een vervolgonderzoek naar trends
binnen het werkveld van armoedebestrijding

Rosmalen, mei 2022

INHOUDSOPGAVE

	VOORWOORD	3
	SAMENVATTING EN AANBEVELING	4
1.	INLEIDING	6
	1.1 Armoede in Nederland	6
	1.2 Publicaties over groeiende armoede in Nederland	6
	1.3 Doelstelling en belang onderzoek Armoedefonds	7
	1.4 Dataverzameling onderzoek Armoedefonds	7
2.	MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN SINDE INFLATIE	11
	2.1 Aantal hulpvragen	11
	2.2 Aard van de veranderingen in hulpvragen	13
	2.3 Aard van behoefte aan basisbenodigdheden	14
3.	MATE VAN KRACHT BIJ LOKALE HULPORGANISATIES	16
	3.1 Financiële kracht lokale hulporganisaties	16
	3.2 Hulp aan (Oekraïense) vluchtelingen	17
4.	MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN EN MOGELIJKHEDEN NABIJE TOEKOMST	20
	4.1 Aantal hulpvragen nabije toekomst	20
	4.2 Benodigde middelen	20
	4.3 Online fondsenwerving	22
5.	RESULTATEN	23
6.	CONCLUSIES	25
7.	AANBEVELING	26
8.	BRONNENLIJST	27

VOORWOORD

Armoede in Nederland. Na de coronacrisis is Nederland in een nieuwe fase beland. De oorlog in Oekraïne veroorzaakt enorme prijsstijgingen. Een fase waarin steeds meer mensen moeite hebben om rond te komen. Waar dat voorheen nog vaak enkel gold voor mensen onder de armoedegrens, zijn er nu steeds meer mensen met een betaalde baan die het hoofd niet langer boven water kunnen houden. Zij moeten een beroep doen op hulp in hun directe omgeving.

De resultaten uit het onderzoek geven aan dat het aantal hulpvragen de komende tijd zal blijven toenemen. Dit betekent veel voor lokale hulporganisaties die grotendeels werken op basis van de inzet van vele vrijwilligers. Zij helpen mensen in armoede met eten en drinken, kleding, bieden hulp bij de financiële administratie en zorgen dat kinderen mee kunnen doen met bijv. onderwijs en sportactiviteiten. Daarnaast leveren zij een belangrijke bijdrage in de ondersteuning aan vluchtelingen.

Zijn de lokale hulporganisaties bij machte om de groei van het aantal hulpvragen op te vangen? Wat betekent de toestroom van Oekraïense vluchtelingen voor het werk van hulporganisaties? En in hoeverre lukt het hen om de nieuwe groep werkende armen te bereiken? Belangrijke vragen waar we in dit onderzoek bij stil zullen staan.

Stichting Armoedefonds is in 2013 opgericht met als doel het bestrijden en verzachten van (de gevolgen van) armoede, door het financieel en in natura ondersteunen van honderden lokale organisaties die actief zijn op het gebied van armoedebestrijding in Nederland. Stichting Armoedefonds gelooft in een maatschappij waarin mensen elkaar steunen en waarin we zorgen voor onze medemens. Het Armoedefonds helpt dagelijks lokale hulporganisaties in heel Nederland. Hierdoor is een groot netwerk opgebouwd van organisaties die allen eenzelfde doel hebben: armoede in Nederland een halt toeroepen. Stichting Armoedefonds wil de waardevolle signalen die zij ontvangt, gebruiken om de hulpverlening te optimaliseren en activiteiten af te stemmen op hetgeen de lokale hulporganisaties nodig hebben.

Om het werk van lokale hulporganisaties te monitoren en in kaart te brengen wat deze organisaties nodig hebben om het belangrijke werk in de toekomst voort te zetten hebben we in april 2022 een vijfde onderzoek gedaan onder circa 1.000 bij ons bekende lokale hulporganisaties. Hierin vragen wij lokale hulporganisaties naar het functioneren van de organisatie en de verwachtingen die zij van de toekomst hebben. Wij danken alle lokale organisaties hartelijk voor de belangeloze medewerking, waardoor het mogelijk is om inzichten te krijgen. Door het delen van deze inzichten willen wij een bijdrage leveren aan het stap voor stap oplossen van de armoedeproblematiek in Nederland.

Klaas Dijkstra

Voorzitter Stichting Armoedefonds

SAMENVATTING EN AANBEVELING

De ongelijkheid in Nederland neemt toe. Steeds meer mensen in Nederland hebben mede door de stijgende kosten voor levensonderhoud moeite om rond te komen. Dit werkt door in het aantal hulpvragen dat lokale organisaties krijgen.

Twee keer per jaar bevaart het Armoedefonds met haar periodieke onderzoek lokale hulporganisaties naar de stand van zaken. In dit onderzoek zoomen we in op de impact van de groeiende ongelijkheid in Nederland op het werk van hulporganisaties in Nederland. Veel armoede-initiatieven worden lokaal ontplooid, waar de hulp nodig is en de mensen elkaar kennen. Stichting Armoedefonds ziet dat de groeiende armoede veel impact heeft op het dagelijkse werk van de lokale hulporganisaties in Nederland. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in hoeverre de lokale hulporganisaties momenteel de nodige hulp kunnen bieden aan de mensen in armoede en hoe het werk zich ontwikkelt in de nabije toekomst. Bij het bereiken van deze doelstelling krijgt men een scherpere blik op de mate waarin lokale hulporganisaties voldoende middelen hebben om de mensen in armoede te helpen en wat er nodig is om er samen voor te zorgen dat de kwetsbare mensen in onze samenleving niet nog verder in de financiële problemen komen.

De volgende vragen worden in dit onderzoek beantwoord:

- 1.** In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds het laatste half jaar?
- 2.** In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit moment krachtig om aan de behoefte te voldoen?
- 3.** In hoeverre verwachten lokale hulporganisaties dat de hulpvraag de komende maanden gaat stijgen en hebben zij daar voldoende middelen voor?

Voor dit onderzoek is in april 2022 een online vragenlijst verstuurd naar circa 1.000 lokale hulporganisaties die de armoede in Nederland bestrijden, waarvan 395 organisaties de vragenlijst ingevuld hebben. Deze organisaties zijn verschillend in grootte, bieden allerlei soorten hulp aan en zijn geografisch verspreid over Nederland. Na het kwantitatieve onderzoek is met een aantal organisaties mondeling gesproken met het doel de gegeven antwoorden te onderbouwen.

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat bij 67% van de lokale hulporganisaties het aantal hulpvragen toeneemt. Verklaringen die onder andere gegeven worden voor een stijging, zijn dat meer mensen met het bestaande inkomen niet meer kunnen rondkomen, dat aan de betreffende organisatie ondersteuning is gevraagd bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en dat er weer meer activiteiten plaatsvinden

waarvoor steun nodig is (denk aan schoolexcursies, vakantie activiteiten die tijdens de coronacrisis niet werden georganiseerd en nu weer wel). Ook geven de lokale hulporganisaties aan dat ze meer bekendheid hebben verworven en hun activiteiten weer meer hebben kunnen oppakken na de corona periode met beperkende maatregelen.

Slechts 2% van de hulporganisaties ervaart een daling van het aantal hulpvragen.

Uit de resultaten blijkt dat 35% van de lokale hulporganisaties zich kan redden met eigen middelen (figuur 3.1, antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit). 21% geeft aan zich redelijk te kunnen redden maar moet wel haar reserves aanspreken. En 46% geeft aan zich redelijk te kunnen redden met hulp van derden. Het voortbestaan van 4% van de lokale hulporganisaties staat op het spel. Zij hebben onvoldoende middelen tot hun beschikking.

AANBEVELING

Armoede is een groot maatschappelijk probleem dat doorwerkt op veel andere gebieden. Het Armoedefonds ziet een trend dat ook mensen die boven de armoedegrens leven financieel in de knel komen. De toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne heeft voor lokale hulporganisaties nu al impact op de hoeveelheid mensen en middelen die nodig zijn. De verwachting is, dat dit de komende maanden zal toenemen. Terwijl tegelijkertijd diverse gemeentelijke overheden moeite hebben om geld vrij te maken voor lokale armoedevraagstukken.

Er dient meer oog te zijn voor wat iemand netto overhoudt, dan alleen voor het bruto inkomen dat diegene ontvangt. Organisaties en overheden zullen daartoe de standaard vastgestelde armoedegrens moeten zien in een ander licht en met de menselijke maat moeten kijken naar hulpvragen én naar de feitelijke toegankelijkheid van de regelingen voor individuen.

1. INLEIDING

1.1 ARMOEDE IN NEDERLAND

Ruim 900.000 Nederlanders leefden volgens het CBS in 2020 onder de lage inkomensgrens. Ondanks dat de werkloosheid sinds 2003 niet zo laag is geweest als nu hebben steeds meer mensen financiële zorgen. Na de coronacrisis is het levensonderhoud in Nederland duurder geworden. In april 2022 werd een inflatie gemeten van 9,6% (CBS, artikel: Inflatie 9,6% in april). Eerder bleek al uit onderzoek dat de helft van de Nederlanders financieel kwetsbaar is (Deloitte, Samen op weg naar een financieel gezond Nederland).

Het Armoedefonds ziet dat ouderen met alleen een AOW uitkering niet meer kunnen rondkomen. Velen van hen houden structureel te weinig geld over om dagelijks gezond eten op tafel te zetten. Maar we zien ook ouders met kinderen die een goed betaalde baan hebben, maar niet meer kunnen rondkomen. Gezinnen waar geen geld meer is om schoolspullen te kopen bij de start van het nieuwe schooljaar of nieuwe kleding of schoenen. Inmiddels heeft het Armoedefonds ruim 700 MUP's waar meisjes en vrouwen terecht kunnen voor menstruatieproducten, wanneer ze dit zelf niet kunnen betalen en waar steeds vaker ook andere hygiëneproducten worden uitgedeeld. Het is nodig omdat mensen structureel geld tekort komen voor basisvoorzieningen als maandverband, tandpasta en zeep.

1.2 PUBLICATIES OVER GROEIENDE ARMOEDE IN NEDERLAND

“We zijn druk met de minima. Maar er is een veel grotere groep daarboven, de lagere middenklasse, die niet in beeld is bij gemeenten en het Rijk, maar die wel heel erg wordt geraakt”, zei Peter Heijkoop namens de VNG daarover eerder tegen Nieuwsuur. Volgens Heijkoop, die ook wethouder is in Dordrecht, zijn het mensen met een baan die gewoon geen mogelijkheid zien om niet in de schulden te komen “Ik vind dat heel confronterend.” (NOS.nl, Ook middeninkomens vrezen rekeningen niet te kunnen betalen, horen ze bij Nibud, 10 mei 2022)

Ruim één op de tien huishoudens kan niet rondkomen: deze huishoudens vinden het moeilijk om de noodzakelijk kosten voor hun levensonderhoud te betalen. Ze maken schulden of gebruiken spaargeld om rond te komen. Ruim een derde van alle huishoudens in Nederland heeft moeite om alle rekeningen te betalen. (NOS.nl, Helft van Nederlandse huishoudens financieel kwetsbaar: ‘Uitgaven worden onderschat’, 29 november 2021)

Na maanden van snelle stijgingen bleef de inflatie in april stabiel. Maar dan wel stabiel op een torenhoog niveau, blijkt uit de laatste cijfers van het Centraal Bureau voor de

Statistiek (CBS). De prijzen lagen vorige maand 9,5 procent hoger dan exact een jaar eerder. Dat is vergelijkbaar met maart, toen de prijzen ten opzichte van 2021 met 9,6 procent stegen. (Trouw, Ook mensen die eerst nog rondkwamen krijgen last van de inflatie, ziet het Nibud. 'Zoek zo snel mogelijk hulp', 10 mei 2022)

Door de hoge kosten voor energie en duurdere boodschappen vragen meer mensen om hulp bij Geldfit, een organisatie die hulp biedt bij geldzorgen. In maart belden 1.500 mensen naar de instantie. Dat is volgens Geldfit een verdubbeling ten opzichte van de maand daarvoor.

Zo'n driekwart van de mensen die om hulp vragen bij Geldfit kunnen zelf verder met apps, websites met tips of een betalingsregeling. Ongeveer één op de tien bellers wordt doorverwezen naar schuldhulpverleners bij de gemeente. Nog eens tien procent krijgt hulp van een vrijwilligers bij problemen met geld.

Eerder waarschuwden schuldhulpverleners al dat tienduizenden mensen in Nederland in de knel komen door de snel opgelopen prijzen voor gas en elektra, omdat ze al in een traject zitten om van problematische schulden af te komen. Zij zijn aan een erg strak budget gebonden dat niet veel ruimte overlaat aan een energierekening die honderden euro's hoger uitvalt. (ANP, Aantal bellers naar hulplijn voor geldzorgen in maart verdubbeld, 13 april 2022)

1.3 DOELSTELLING EN BELANG ONDERZOEK ARMOEDEFONDS

Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in hoeverre de lokale hulporganisaties momenteel hulp kunnen bieden aan de mensen in armoede en hoe zich dit verhoudt tot de nabije toekomst. Bij het bereiken van deze doelstelling krijgt men een verbeterde blik in hoeverre lokale hulporganisaties voldoende middelen hebben om de mensen in armoede te helpen en wat er nodig is om er samen voor te zorgen dat de kwetsbare mensen in onze samenleving niet nog verder in de financiële problemen komen.

Naar aanleiding van bovenstaande worden de volgende vragen beantwoord:

1. In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds het laatste half jaar (mede als gevolg van de inflatie)?
2. In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit moment krachtig om aan de behoefte te voldoen?
3. In hoeverre verwachten lokale hulporganisaties dat de hulpvraag de komende maanden gaat stijgen en hebben zij daar voldoende middelen voor?

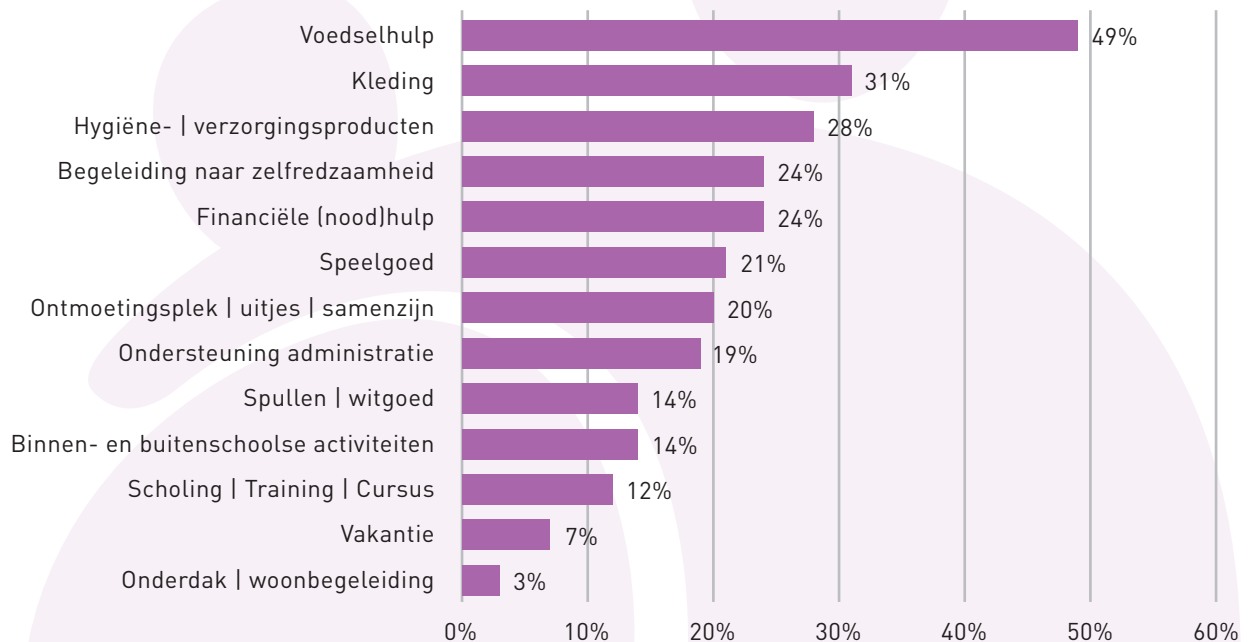
1.4 DATAVERZAMELING ONDERZOEK ARMOEDEFONDS

De data voor het onderzoek zijn gerealiseerd middels een kwantitatief en vervolgens een kwalitatief onderzoek voor de verdieping, in april en mei van 2022.

Kwantitatief

Allereerst is een vragenlijst opgesteld bestaande uit 33 vragen. Deze vragenlijst is digitaal verstuurd naar circa 1.000 lokale hulporganisaties. Om zo representatief mogelijk te zijn met betrekking tot de onderzoeksvragen, zijn lokale hulporganisaties van allerlei aard uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Deze lokale hulporganisaties zijn verspreid over geheel Nederland en van verschillende grootte. Van de circa 1.000 lokale hulporganisaties hebben 395 personen de vragenlijst ingevuld. Hierbij is gezorgd dat maximaal 1 persoon per organisatie de vragenlijst heeft ingevuld.

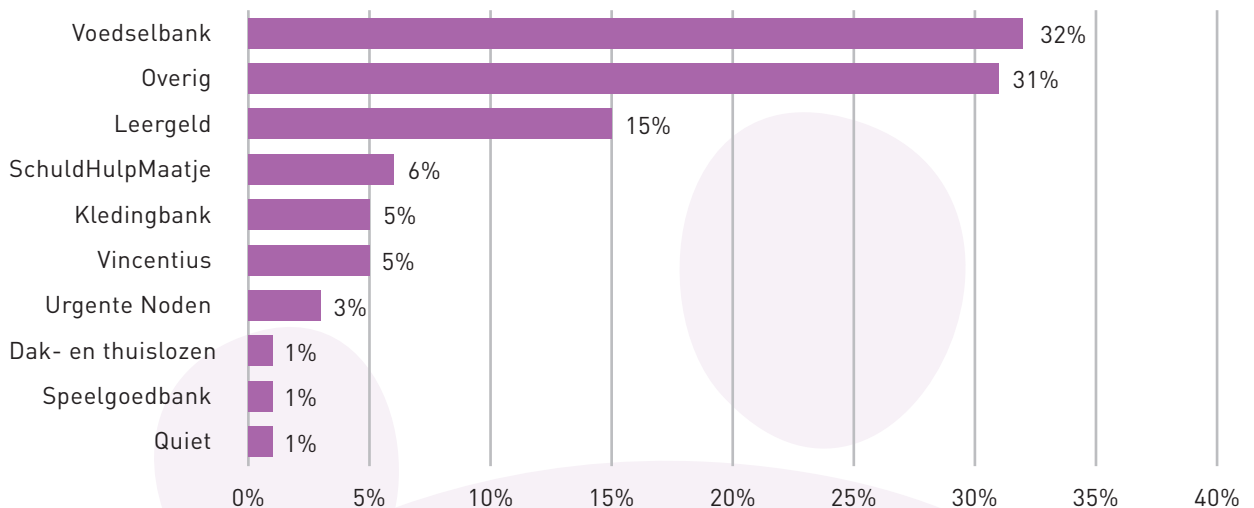
Figuur 1.1 Wat voor soort hulp bieden de lokale organisaties?

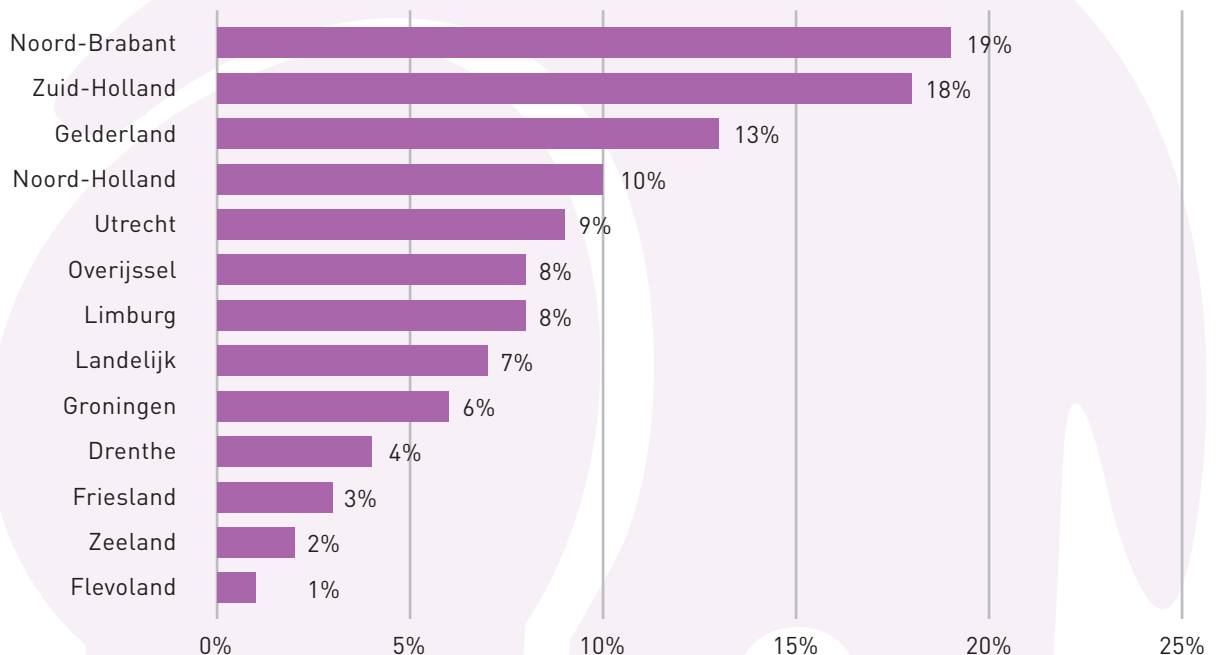
In totaal zijn de antwoorden van 395 organisaties op de vragenlijst verwerkt. Wanneer we kijken naar het soort hulp dat de organisaties aanbieden (figuur 1.1), is dat voornamelijk voedsel (door 49% van de respondenten genoemd), kleding (door 31% genoemd) en hygiëne/verzorgingsproducten (door 28% genoemd).

Wanneer we de verdeling maken naar soort organisatie (figuur 1.2), dan zien we vooral Voedselbanken (32%), de categorie overig (31%, gecombineerde vlakken van hulp) en de categorie stichting Leergelden (15%).

Figuur 1.2 Wat voor soort lokale hulporganisaties betreft het?

Figuur 1.3 Hoe zijn de lokale hulporganisaties geografisch over Nederland verspreid?

Wanneer we kijken naar de geografische spreiding, zien we dat deze qua werkgebied over de 12 provincies verspreid zijn (figuur 1.3). Met een accent op Zuid-Holland en Noord-Brabant. In de provincies Zeeland en Flevoland zijn deze lokale hulporganisaties het minst vertegenwoordigd ^[1].

[1] Er zijn in verhouding ook minder lokale hulporganisaties in deze provincies.

Figuur 1.4 Hoeveel medewerkers/vrijwilligers kennen de lokale hulporganisaties en hoeveel klanten/cliënten helpen zij op jaarbasis?

	Aantal medewerkers/vrijwilligers	Aantal klanten op jaarbasis
Gemiddeld	83	959
Mediaan	30	250

Wanneer we kijken naar de aantallen medewerkers/vrijwilligers die een organisatie heeft (figuur 1.4), zien we dat deze gemiddeld uit 83 personen bestaat, met een mediaan van 30 personen. Als we kijken naar het aantal klanten/cliënten dat zij nu actief hebben in hun bestand, gaat het hierbij gemiddeld om 959 personen per organisatie, met een mediaan van 250 personen dat op jaarbasis geholpen wordt.

Kwalitatief

Nadat de resultaten van de vragenlijst geanalyseerd zijn, is een aantal respondenten benaderd om de verhalen achter de cijfers in beeld te brengen. Zij zijn face-to-face dan wel telefonisch geïnterviewd voor verdieping of onderbouwing om de vraagstellingen te kunnen beantwoorden.

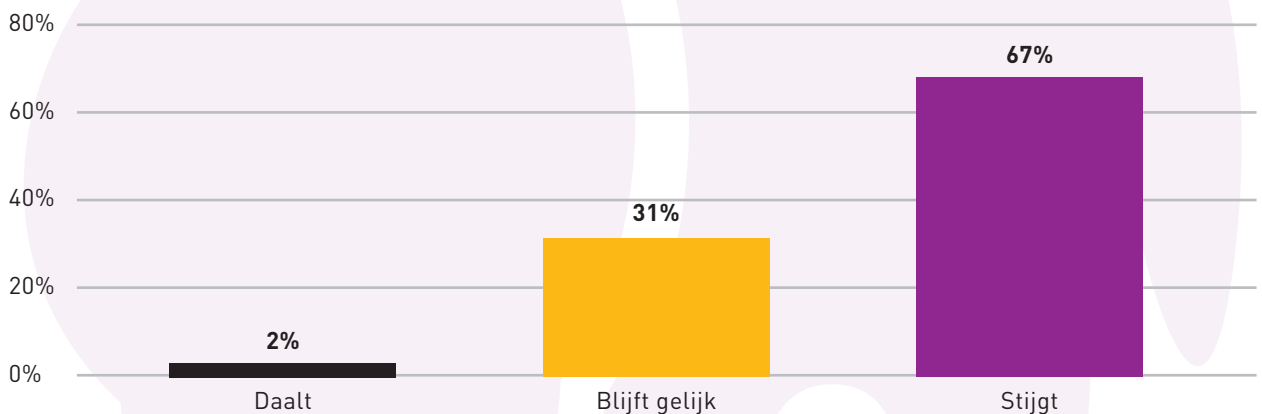
2. MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN SINDE INFLATIE

Na twee jaar corona zijn de problemen nog niet weg. De inflatie heeft zijn intrede gedaan. Voorafgaand aan de coronacrisis leefden er in Nederland al ruim een miljoen mensen in armoede. De coronacrisis en de inflatie brengen een nieuwe groep 'armen' in beeld. In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod die inzicht geven op de vraagstelling 'In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds het laatste half jaar?'

2.1 AANTAL HULPVRAGEN

Het aantal hulpvragen is sinds het laatste half jaar bij 244 lokale hulporganisaties (67%) toegenomen (figuur 2.1). Daarnaast geven 8 organisaties (2%) een daling in hulpvragen aan. Dat betekent dat 69% van de lokale hulporganisaties te maken heeft gekregen met een verandering voor zijn organisatie. Een verandering die van invloed is op mankracht, hulpmiddelen en financiën binnen de organisatie.

Figuur 2.1 Stijgt of daalt het aantal hulpvragen bij de lokale hulporganisaties sinds het laatste half jaar?

De organisaties die een stijging ervaren (figuur 2.2), zijn met 32% vooral de categorie Voedselbank en Overige (denk hierbij aan organisaties zoals Stichting Kinderfeest, Stichting Ik Wil, Stichting Help Elkaar, Stop armoede053). Daarna volgen Stichting Leergeld organisaties met 14%. De redenen die onder andere gegeven worden voor een stijging, zijn dat meer mensen met het bestaande inkomen niet meer kunnen rondkomen, dat aan de betreffende organisatie ondersteuning is gevraagd bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en dat er weer meer activiteiten plaatsvinden waarvoor steun nodig is (denk aan schoolexcursies, vakantie activiteiten die tijdens

de coronacrisis niet werden georganiseerd en nu weer wel). De organisaties onder de categorie Overig hebben vaak een lage drempel, waardoor meer mensen die moeite hebben om maandelijks rond te komen, kunnen aankloppen.

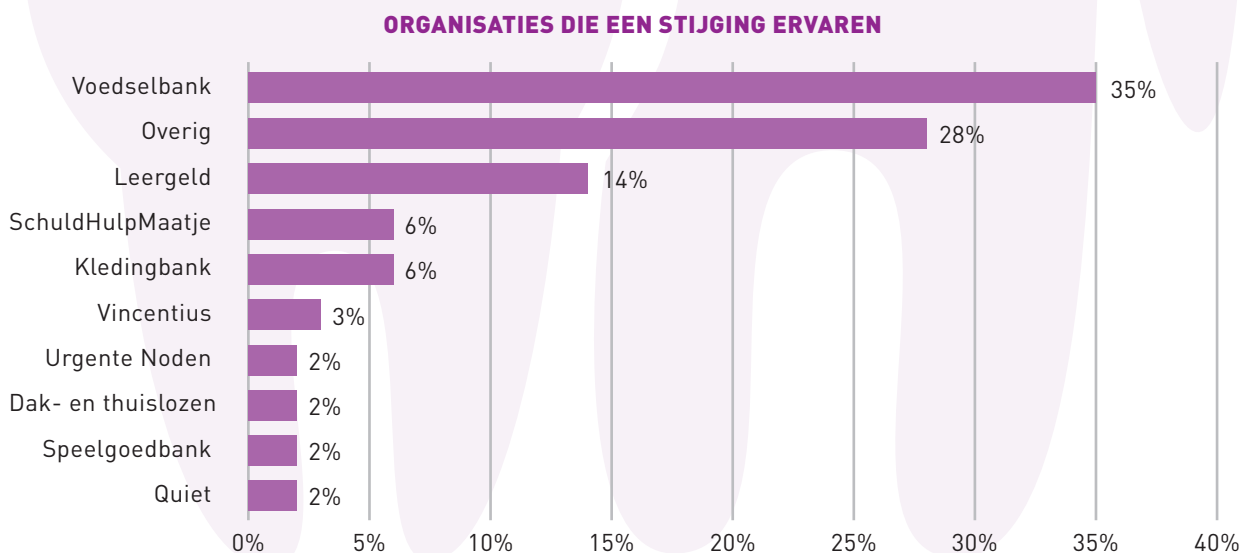
Wij krijgen de laatste maanden al meer hulpvragen. We zitten nu met het mooie weer veel buiten en zo komen we met veel mensen in contact, bv. als ze naar de Action gaan. Bij nieuwe mensen begint het vaak met eenzaamheid. Je kunt veel minder ondernemen, je zoekt het ook niet meer op. Per 1 juni kunnen mensen op onze nieuwe locatie terecht en zal de voedselbank op donderdagmiddag voedselpakketten uitdelen. Zo kunnen we meer samenwerken en overblijvend voedsel gebruiken voor de lunch voor hulpbehoevenden.

Delène Steegs - Stichting His Hope

Er zijn acht organisaties die een daling ervaren (2%) (figuur 2.2), tegenover 21% in het onderzoek van november 2021. Steeds minder organisaties hebben een terugloop van het aantal hulpvragen. Terwijl tegelijkertijd het aantal organisaties dat een stijging ervaart, is toegenomen van 42% (november 2021) naar 67%.

Een stijging van het aantal hulpvragen baart ons zorgen. Hebben de hulpvragers kortstondige hulp nodig of zijn de problemen zodanig ernstig van aard dat voor lange termijn hulp nodig is. Zijn lokale hulporganisaties in staat om meer hulpvragen op zich te nemen, zijn er voldoende middelen beschikbaar om hulp te bieden.

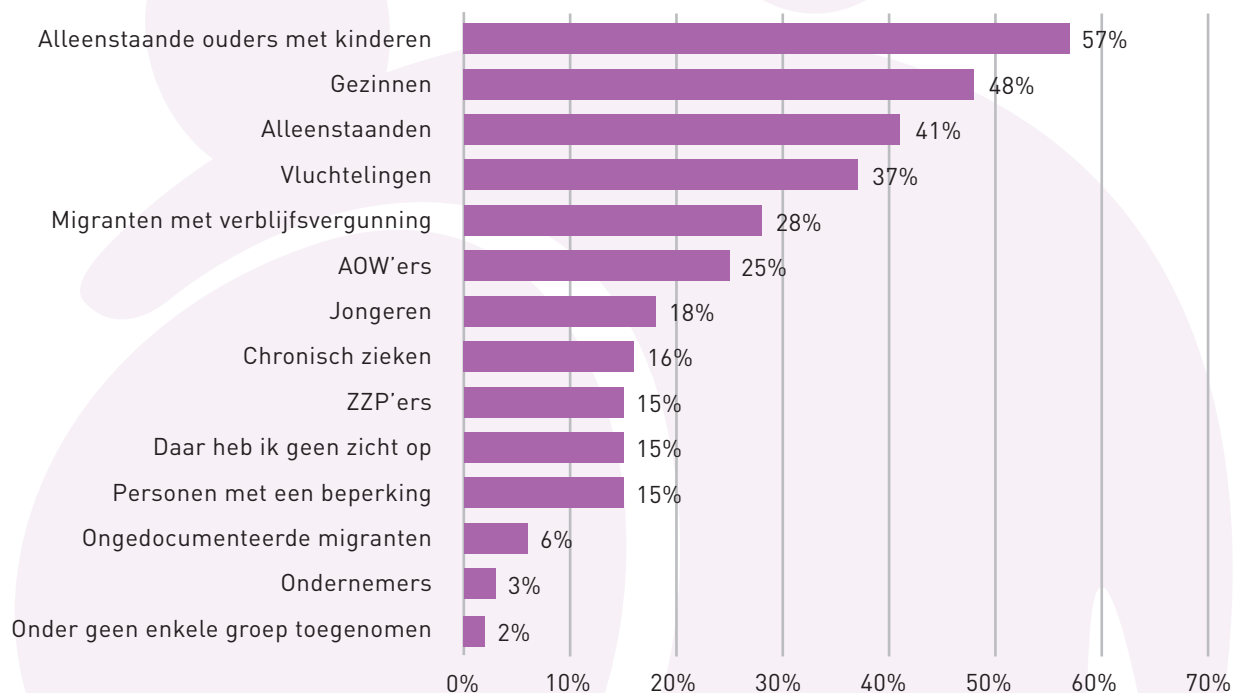
Figuur 2.2 Welke verdeling naar soort hulp kan gemaakt worden bij de organisaties die een stijging in het aantal hulpvragen ervaren?

2.2 AARD VAN DE VERANDERINGEN IN HULPVVRAGEN

Van de respondenten ziet 67% een stijging in het aantal hulpvragen. Verklaringen die onder andere gegeven worden voor een stijging, zijn dat meer mensen met het bestaande inkomen niet meer kunnen rondkomen, dat aan de betreffende organisatie ondersteuning is gevraagd bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en dat er weer meer activiteiten plaatsvinden waarvoor steun nodig is (denk aan schoolexcursies, vakantie activiteiten die tijdens de coronacrisis niet werden georganiseerd en nu weer wel). Ook geven de lokale hulporganisaties aan dat ze meer bekendheid hebben verworven en hun activiteiten weer meer hebben kunnen oppakken na de corona periode met beperkende maatregelen.

Figuur 2.3 Onder welke groepen zien de lokale organisaties een stijging van de hulpvragen?

Wanneer we kijken naar de groepen waaronder een stijging wordt ervaren, zien we het beeld dat de lokale hulporganisaties vooral een stijging zien onder alleenstaande ouders met kinderen (genoemd door 57% van de organisaties) en gezinnen (genoemd door 48% van de organisaties) (figuur 2.3). Ook in de alleenstaanden (genoemd door 41% van de organisaties) en vluchtelingen (genoemd door 37% van de organisaties) ziet men een stijging.

Een stijging van het aantal hulpvragen is vaak een reden tot zorg. We zien dat vooral de hulporganisaties die nu geconfronteerd worden met een algemene stijging van hulpvragen in combinatie met hulpvragen van vluchtelingen uit Oekraïne bezorgd zijn of ze dit op de lange termijn wel kunnen continueren.

“ Het aantal hulpvragen bij Blijfe Gift is met ongeveer 30% gestegen. Onze gezinnen worden gescreend door geregistreerde hulpverleners. We zien dat de inflatie veel impact heeft op de mensen die het al moeilijk hadden, maar ook nieuwe mensen zoeken contact. Het is bikkelen voor mij en de andere vrijwilligers om iedereen te helpen.

Annette Koopman - Stichting BlijfeGift

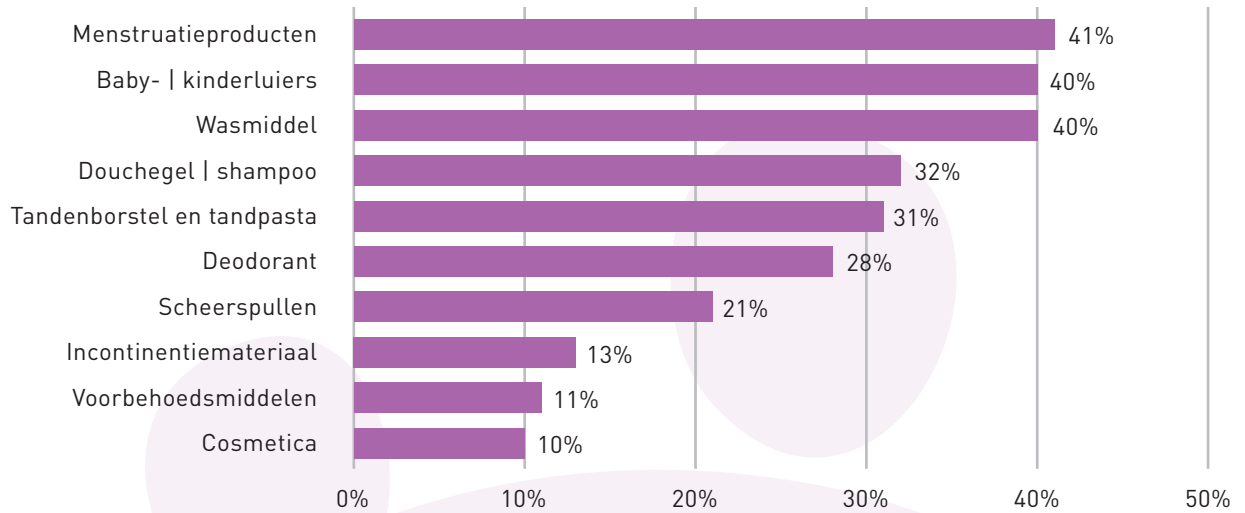
“ Mijn grootste zorg is dat mensen nu echt niet meer kunnen rondkomen. De oorzaken zijn heel divers maar de inflatie speelt in alle gevallen een rol. Voedselhulp is onze eerste prioriteit. We helpen mensen via noodhulp met eten en drinken. Ze krijgen van ons een voedselpakket of een of meerdere cadeaubonnen. Bij schulden verwijzen we doorgaans door naar de Stadsbank en we kijken wat we zelf al kunnen doen rondom een budgetplan. Wij helpen vooral mensen die tussen wal en schip vallen, die net boven de grens zitten om voor regelingen in aanmerking te komen. Deze groep groeit sterk en heeft het vaak zeker zo zwaar als de groep die onder de armoedegrens leeft. Dat is wrang, omdat ze bij de meeste instanties niet terecht kunnen voor hulp. Ik houd mijn hart vast met alles wat er speelt. Deze groep blijft de komende tijd groeien, dat is een ding wat zeker is.

Evelien van Hattum - Stop Armoede 053

2.3 AARD VAN BEHOEFTE AAN BASISBENODIGDHEDEN

Basisbenodigdheden zijn middelen waarover iedereen in Nederland zou moeten kunnen beschikken om te kunnen leven. Wanneer we aan de lokale hulporganisaties vragen naar welke middelen (buiten voedsel om) een groot tekort is bij de klanten/cliënten die zij helpen, komt het volgende beeld naar voren (figuur 2.4). Uit figuur 2.4 blijkt dat de kwetsbaren in de samenleving vooral behoefte hebben aan menstratieproducten (door 41% van de organisaties genoemd) en baby/kinderluiers (door 40% genoemd). Ook wasmiddel (door 10% van de organisaties genoemd) en douchegel/shampoo (door 32% genoemd), blijken geen basisbenodigdheden waarover de kwetsbaren in onze samenleving standaard kunnen beschikken.

Figuur 2.4 Aan welke basisbenodigheden heeft men behoefte?

3. MATE VAN KRACHT BIJ LOKALE HULPORGANISATIES

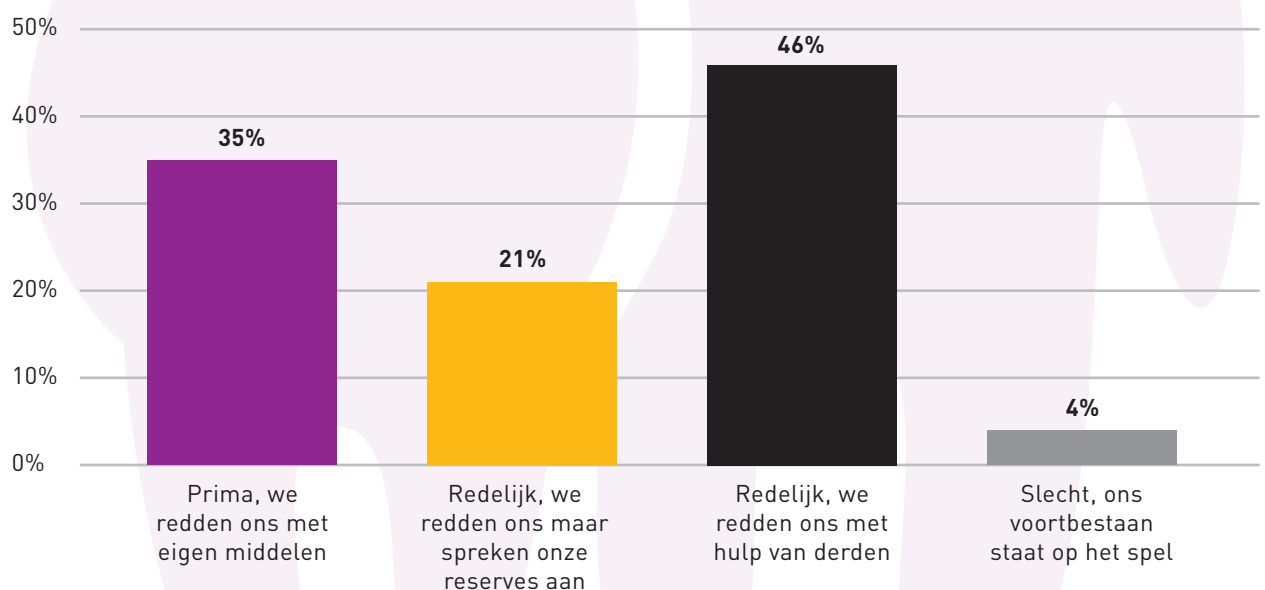
De inflatie treft de kwetsbaren in de samenleving. Maar ook de lokale hulporganisaties hebben met grote uitdagingen te maken. Begin 2022 brak er oorlog uit in Oekraïne. Miljoenen mensen zijn genoodzaakt hun huis en land te verlaten voor hun eigen veiligheid. Nederland vangt een grote groep Oekraïense vluchtelingen op. Van steeds meer lokale hulporganisaties ontvangt het Armoedefonds extra hulpvragen nu zij ook lokaal gevraagd worden hulp te bieden aan vluchtelingen. In hoeverre kunnen zij hulp bieden aan zowel de vluchtelingen als de grotere hulpvraag vanuit eigen land. Dit hoofdstuk gaat op deze vraagstukken in.

3.1 FINANCIËLE KRACHT LOKALE HULPORGANISATIES

Uit de resultaten blijkt dat 35% van de lokale hulporganisaties zich kan redden met eigen middelen (figuur 3.1, antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit). 21% geeft aan zich redelijk te kunnen redden maar moet wel haar reserves aanspreken. En 46% geeft aan zich redelijk te kunnen redden met hulp van derden. Het voortbestaan van 4% van de lokale hulporganisaties staat op het spel. Zij hebben onvoldoende middelen tot hun beschikking.

Figuur 3.1 Hoe staan de lokale hulporganisaties er financieel voor?

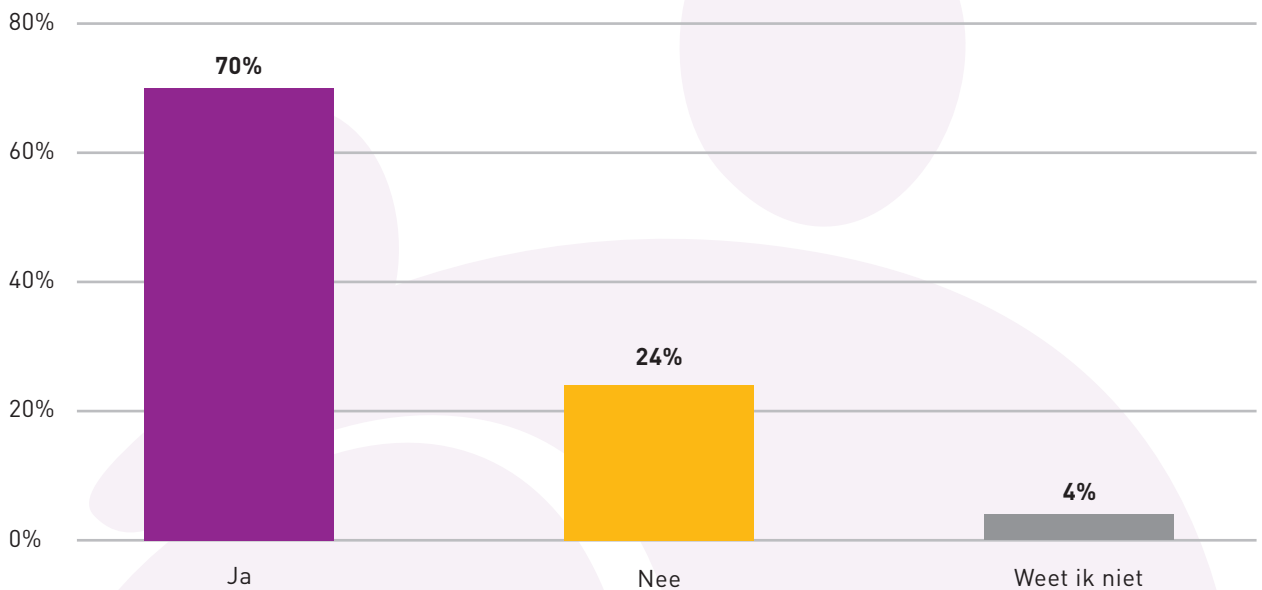
(antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit)

3.2 HULP AAN (OEKRAÏENSE) VLUCHTELINGEN

Uit onderzoek blijkt dat 256 lokale hulporganisaties (70%) lokaal gevraagd worden om hulp te bieden aan (Oekraïense) vluchtelingen (figuur 3.2). Voorbeelden zijn Stichting de Melkkan, Cybersoek, BWI Woensdrecht, Stichting Leergeld Enschede en Voedselbank Vlaardingen. Dit zijn hulpvragen bovenop de reguliere hulpvragen.

Figuur 3.2 Wordt lokale hulporganisaties gevraagd om hulp te bieden aan (Oekraïense) vluchtelingen?

Wanneer we de lokale hulporganisaties vragen of zij voldoende middelen hebben om zowel vluchtelingen als reguliere hulpvragers te ondersteunen geven 181 lokale hulporganisaties (51%) aan dat zij voldoende middelen hebben. Ruim een derde van de lokale hulporganisaties (35%) heeft niet voldoende middelen om zowel de vluchtelingen als reguliere hulpvragers te kunnen ondersteunen.

We krijgen 25% meer aanvragen dan een jaar geleden. Voor vluchtelingen krijgen wij de hulpvragen via hulpverlening, met name voor kleding en voedsel. Bijvoorbeeld een jonge moeder die babyspullen, voedsel en kleding nodig had. Ik ben bang dat ik straks niet meer iedereen kan helpen.

Evelien van Hattum - Stop Armoede 053

Als wij de organisaties vragen naar hun grootste uitdaging nu zijn ook steun bieden aan vluchtelingen blijkt dat er een groot tekort is aan voedsel om te kunnen verstrekken. Een deel van de organisaties heeft onvoldoende vrijwilligers en financiële middelen om hulp te kunnen bieden.

“ Er is altijd al een tekort aan lange broeken voor meisjes en jongens, met name de maten 128, 134, 140 en 146. Ook ondergoed kopen wij nieuw in. We merken dat de kinderkleding nu heel hard gaat en dus moeten wij meer inkopen. Dit doen wij van giften, echter in en na Corona zien we dat er minder giften overgemaakt worden. Dus de uitdaging bij ons zit 'm in de financiën.

Margreet Blok - Klesteo

“ Met de toename van hulpvragen, komen wij snel luiers, maandverband en persoonlijke verzorgingsproducten te kort.

Will Colsters - Voedselbank Veldhoven

“ Er dreigt bij de Weggeefhoek een tekort aan verzorgingsproducten, nu het aantal hulpvragen blijft stijgen.

Annemarie Mols - Stichting De Weggeefhoek Gilze & Rijen

Bij de Voedselbank merken we wel al dat het aantal hulpvragen van vluchtelingen toeneemt maar het is nog niet op stoom. De mensen uit Oekraïne krijgen leefgeld als de administratie is afgewikkeld. Er worden hier in een hotel Oekraïners opgevangen die al in Nederland verblijven sinds de eerste oorlog in de Donbass. Deze mensen zijn vaak nog ongedocumenteerd vanwege de tot voor kort veilige situatie in de rest van Oekraïne. Zij worden opgevangen in een hotel waar zij eten, drinken en hulp krijgen, maar ontvangen nog geen leefgeld. De mensen zijn voornamelijk 70+ en de situatie is heel schrijnend. Met een aantal organisaties zetten we ons voor deze mensen in. Er is een nieuwe procedure opgestart om een vergunning te krijgen voor deze groep.

Doreen Bor - De Sociale Kruidenier

De grootste uitdaging is om voldoende donaties binnen te krijgen om iedereen te kunnen voorzien van een boodschappen pakket iedere week, daar wij nog geen financiële steun hebben.

Yvonne Wiggers - Stichting Eerste Levensbehoefte Rijnwaardig

Verzorgingsartikelen komen we gigantisch tekort en we zijn nu wekelijks afhankelijk van provinciale ondernemers die goederen zoals shampoo en tandpasta willen doneren. Voor kleding verwijzen wij ze door naar de Kledingbank.

Peter Vondeling - Stichting Oosterfaantje

We hebben moeite om de financiële dekking rond te krijgen om in alle aanvragen van babystartpakketten te kunnen voorzien. Het blijkt lastig om samenwerking met gemeenten aan te gaan, vanwege gemeentelijke bezuinigingen. Deze ontwikkeling staat op gespannen voet met wat er in de maatschappij gebeurt: de toename van armoede die gepaard gaat met hogere kosten voor ons als hulporganisatie. Hiermee komt het verstrekken van babystartpakketten aan hulpbehoevenden onder druk te staan.

Mary Kearney - Stichting Babyspullen

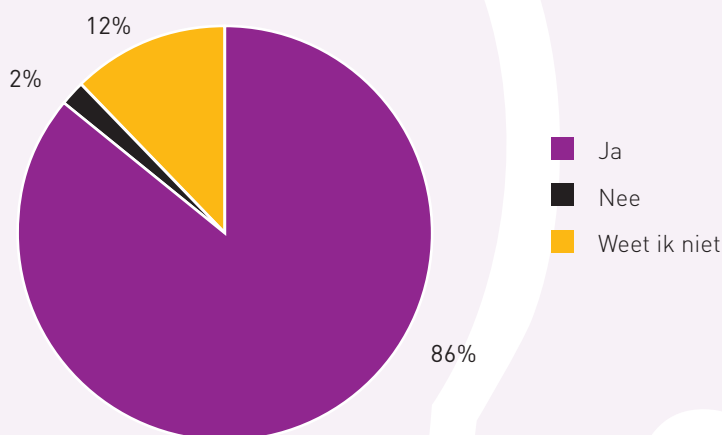
4. MATE VAN TOENAME HULPVRAGEN EN MOGELIJKHEDEN NABIJE TOEKOMST

Tijdens de coronacrisis heeft de Nederlandse samenleving te maken met beperkende maatregelen die van invloed zijn op onder andere het financiële leven. Daarnaast heeft de samenleving nu te maken met de inflatie. Welke verwachtingen hebben de lokale hulporganisaties met het oog op de nabije toekomst voor het aantal hulpvragen?

4.1 AANTAL HULPVRAGEN NABIJE TOEKOMST

Er wordt door 86% van de lokale hulporganisaties een stijging verwacht van het aantal hulpvragen voor het komende halfjaar (figuur 4.1). Zij verwachten dat meer mensen financiële problemen gaan ondervinden en er daardoor een toestroom in hulpvragen zal komen. Daarnaast geeft een groep van 12% aan dat zij hier geen zicht op heeft. Het is mogelijk dat onder een deel van hen ook een stijging ervaren zal gaan worden.

Figuur 4.1 Verwachten de lokale hulporganisaties het komende half jaar een stijging in het aantal aanvragen?

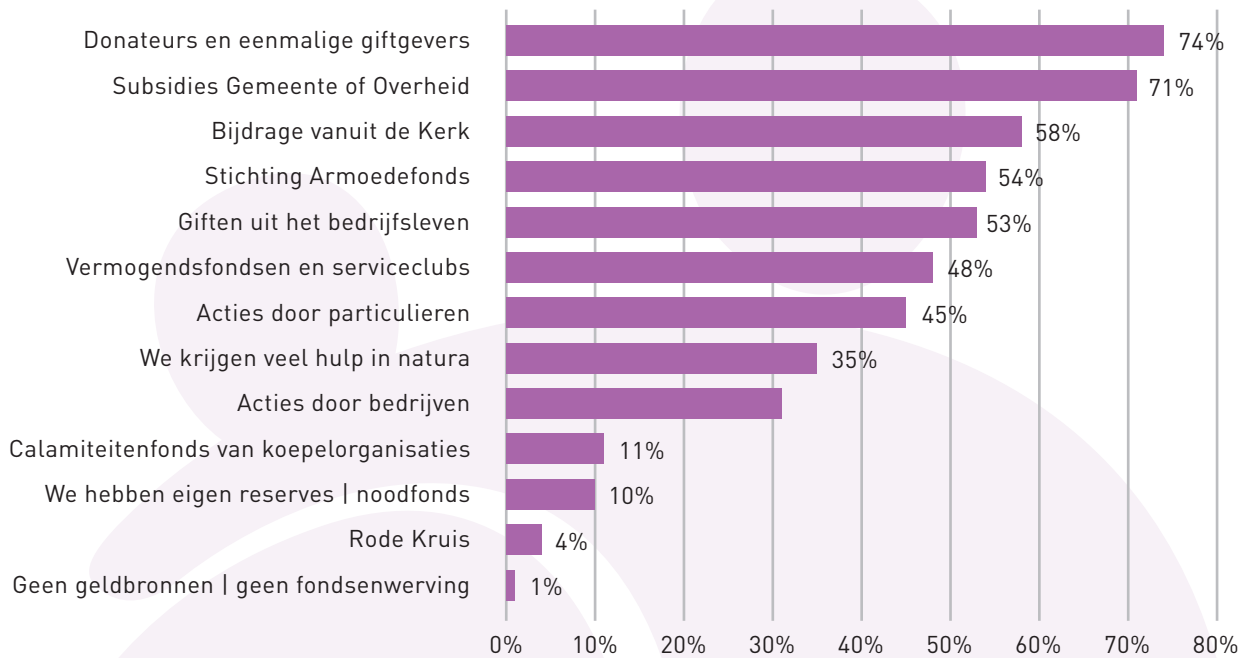

4.2 BENODIGDE MIDDELEN

Om de toename van hulp aan te kunnen moeten hulporganisaties hulpbronnen aanspreken om te zorgen dat er geen tekorten ontstaan. Zij moeten het vaak (lokaal) hebben van donateurs (74%), hulp van de gemeente of overheid (71%) of bijdragen vanuit de Kerk 58%. Ook vragen zij steeds vaker de hulp van Stichting Armoedefonds (58%). Wanneer men kijkt naar voedselhulp, dan is duidelijk zichtbaar dat veel organisaties steeds meer moeite hebben om het aanbod gezonde voeding, zoals groente, fruit en zuivel op peil te houden met het stijgende aantal hulpbehoevenden. Steeds vaker wordt

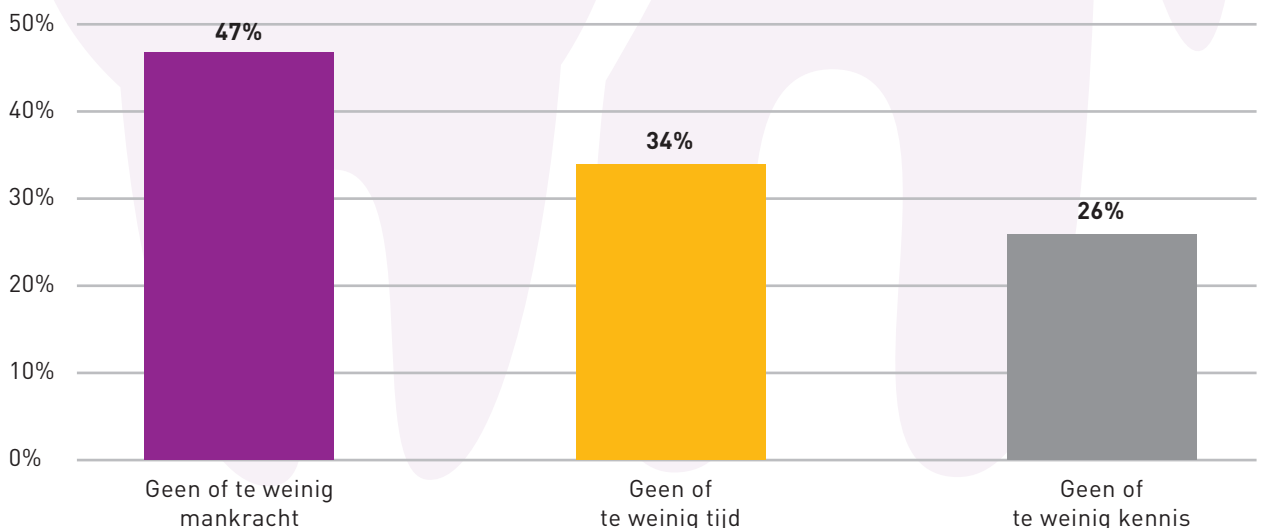
er door hulporganisaties voor gekozen om hiervoor cadeaukaarten in te kopen. Echter hier is wel budget voor nodig.

Figuur 4.2 Welke hulpbronnen gaan de lokale hulporganisaties aanspreken zodat er geen tekorten ontstaan?

Er zijn ook lokale organisaties die het momenteel niet lukt om met de fondsenwerving aan de slag te gaan en bovengenoemde hulpbronnen aan te spreken (figuur 4.2). Wat is hiervoor de reden? 47% van de organisaties geeft aan geen of te weinig mankracht te hebben, 26% van de organisaties heeft geen of te weinig kennis en 34% van de organisaties heeft geen of te weinig tijd.

Figuur 4.3 Door welke reden lukt het lokale hulporganisaties niet altijd om de gewenste fondsenwerving op te pakken?

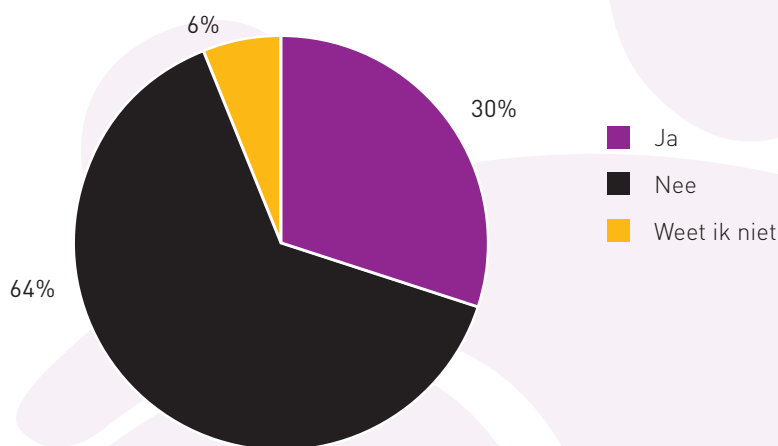

4.3 ONLINE FONDSENWERVING

Organisaties zijn steeds vaker online zichtbaar en actief, met een website of op sociale media. Online zijn ook veel mogelijkheden om geld of goederen te werven. In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit vlak actief?

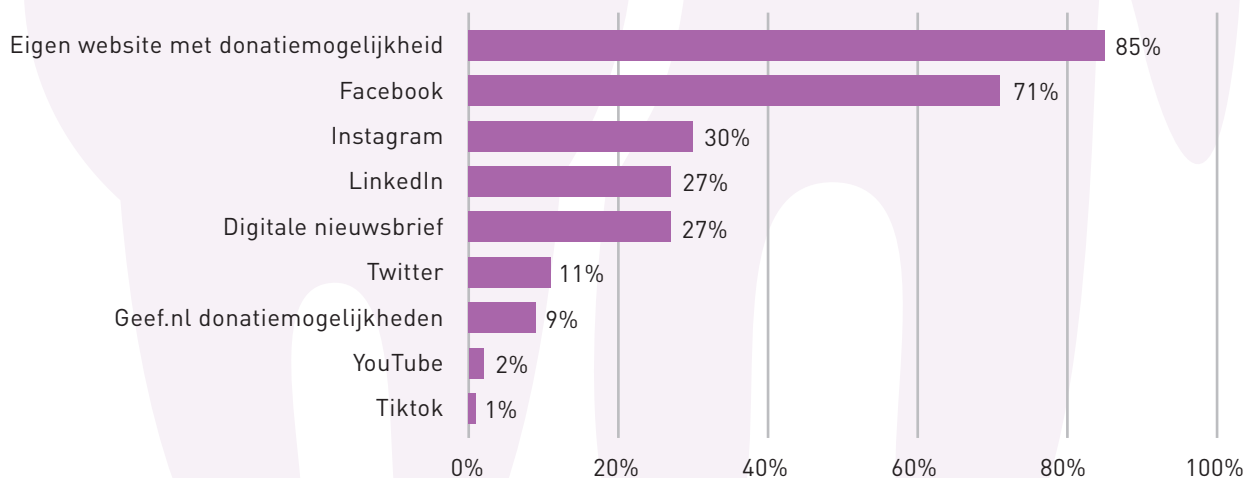
Uit figuur 4.4 blijkt dat 30% actief is met online fondsenwerven. 64% van de organisaties is nog niet actief met online fondsenwerven.

Figuur 4.4 Zijn lokale hulporganisaties actief met online fondsenwerven?

De 106 organisaties die hebben aangegeven dat ze actief zijn met online fondsenwerven, geven aan de volgende middelen in te zetten (figuur 4.5): vooral de eigen website met donatiemogelijkheid (genoemd door 85% van de organisaties) en Facebook (genoemd door 71% van de organisaties).

Figuur 4.5 Welke hulpmiddelen zetten de lokale hulporganisaties in voor online fondsenwerving?

5. RESULTATEN

Dit onderzoek is ingegaan op drie vraagstellingen.

1. In hoeverre stijgt het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds het laatste half jaar?

69% van de lokale hulporganisaties heeft te maken met een verandering voor zijn organisatie. Zij ervaren een stijging of een daling van het aantal hulpvragen. Uit de resultaten is naar voren gekomen dat 67% van de lokale hulporganisaties een stijging ziet in het aantal hulpvragen dat zij ontvangen sinds de coronacrisis.

Verklaringen die onder andere gegeven worden voor een stijging, zijn dat meer mensen met het bestaande inkomen niet meer kunnen rondkomen, dat aan de betreffende organisatie ondersteuning is gevraagd bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en dat er weer meer activiteiten plaatsvinden waarvoor steun nodig is (denk aan schoolexcursies, vakantie activiteiten die tijdens de coronacrisis niet werden georganiseerd en nu weer wel). Ook geven de lokale hulporganisaties aan dat ze meer bekendheid hebben verworven en hun activiteiten weer meer hebben kunnen oppakken na de corona periode met beperkende maatregelen.

Daarnaast is gebleken dat 2% een daling in het aantal hulpvragen ziet in de afgelopen maanden. Steeds minder organisaties hebben een terugloop van het aantal hulpvragen. Terwijl tegelijkertijd het aantal organisaties dat een stijging ervaart, is toegenomen van 42% (november 2021) naar 67%.

2. In hoeverre zijn de lokale hulporganisaties op dit moment krachtig om aan de behoefte te voldoen?

Uit de resultaten blijkt dat 35% van de lokale hulporganisaties zich kan redden met eigen middelen (figuur 3.1, antwoordcategorieën sluiten elkaar niet uit). 21% geeft aan zich redelijk te kunnen redden maar moet wel haar reserves aanspreken. En 46% geeft aan zich redelijk te kunnen redden met hulp van derden. Het voortbestaan van 4% van de lokale hulporganisaties staat op het spel. Zij hebben onvoldoende middelen tot hun beschikking.

Wanneer we de lokale hulporganisaties vragen of zij voldoende middelen hebben om zowel vluchtelingen als reguliere hulpvragers te ondersteunen geeft 51% aan dat zij voldoende middelen hebben. Maar 35% van de lokale hulporganisaties heeft niet voldoende middelen om zowel de vluchtelingen als reguliere hulpvragers te kunnen ondersteunen.

Uit de resultaten van de enquête blijkt ook dat 5% van de lokale hulporganisaties te maken heeft met een wachtlijst om hulp te kunnen verlenen aan de mensen die het nodig hebben. Wanneer we kijken naar het aantal personen en het aantal dagen dat deze personen op de wachtlijst staan, blijken gemiddeld 25 personen op de wachtlijst te moeten plaatsnemen voor gemiddeld 49 dagen.

3. In hoeverre verwachten lokale hulporganisaties dat de hulpvraag de komende maanden gaat stijgen en hebben zij daar voldoende middelen voor?

Er wordt door 86% van de lokale hulporganisaties een stijging verwacht van het aantal hulpvragen voor het komende halfjaar (figuur 4.1). Zij verwachten dat meer mensen financiële problemen gaan ondervinden en er daardoor een toestroom in hulpvragen zal komen. Daarnaast geeft een groep van 12% aan dat zij hier geen zicht op heeft. Het is mogelijk dat onder een deel van hen ook een stijging ervaren zal gaan worden.

6. CONCLUSIE

De inflatie zorgt in combinatie met de toestroom van Oekraïense vluchtelingen voor een toename in de hulpvragen bij lokale hulporganisaties. 67% van de organisaties ziet momenteel een stijging. De stijging van de kosten voor levensonderhoud zorgt bij steeds meer mensen voor financiële problemen. Ook de groep 'werkende armen' groeit snel, waarbij te zien is dat nog maar een klein deel van deze groep hulp ontvangt van een lokale organisatie.

Lang niet alle hulporganisaties kunnen de stijging van hulpvragen volledig opvangen. Vanwege het ontbreken van middelen zijn er hulporganisaties die een maximum bereik hebben, ondanks dat zij meerdere inkomstenbronnen hebben en een groot netwerk voor ondersteuning in bijvoorbeeld natura. Zij moeten hulpbehoevenden die bij hen aankloppen mogelijk vaker teleurstellen.

Om de toename van hulp aan te kunnen moeten hulporganisaties hulpbronnen aanspreken om te zorgen dat er geen tekorten ontstaan. Zij moeten het vaak (lokaal) hebben van donateurs (74%), hulp van de gemeente of overheid (71%) of bijdragen vanuit de Kerk 58%. Ook vragen zij steeds vaker de hulp van Stichting Armoedefonds (58%). Wanneer men kijkt naar voedselhulp, dan is duidelijk zichtbaar dat veel organisaties steeds meer moeite hebben om het aanbod gezonde voeding, zoals groente, fruit en zuivel op peil te houden met het stijgende aantal hulpbehoevenden. Steeds vaker wordt er door hulporganisaties voor gekozen om hiervoor cadeaukaarten in te kopen. Echter hier is wel budget voor nodig.

Daarnaast geeft 2% van de lokale hulporganisaties een daling aan. Steeds minder organisaties hebben een terugloop van het aantal hulpvragen. Terwijl tegelijkertijd het aantal organisaties dat een stijging ervaart, is toegenomen van 42% (november 2021) naar 67%.

Gezien de stijgende kosten van levensonderhoud, het vooruitzicht van de eindafrekening voor energie voor huishoudens eind dit jaar en de onzekerheid rondom de oorlog in Oekraïne is de verwachting dat de armoede in Nederland voorlopig niet minder zal worden. Met het oog op de toekomst verwacht 86% van de lokale hulporganisaties dat meer Nederlanders financiële problemen gaan ondervinden. 5% van de lokale hulporganisaties heeft nu al te maken met een wachtlijst om hulp te kunnen verlenen aan de mensen die het nodig hebben.

7. AANBEVELING

Armoede is een groot maatschappelijk probleem dat doorwerkt op veel andere gebieden. Het Armoedefonds ziet een trend dat ook mensen die boven de armoedegrens leven financieel in de knel komen. De toestroom van vluchtelingen uit Oekraïne heeft voor lokale hulporganisaties nu al impact op de hoeveelheid mensen en middelen die nodig zijn. De verwachting is, dat dit de komende maanden zal toenemen. Terwijl tegelijkertijd diverse gemeentelijke overheden moeite hebben om geld vrij te maken voor lokale armoedevraagstukken. Landelijke ondersteuning van de lokale organisaties, zodat zij de toestroom van de hulpaanvragen aan kunnen, wordt sterk aanbevolen.

Er dient meer oog te zijn voor wat iemand netto overhoudt na betaling van de vaste lasten, dan naar het bruto inkomen dat diegene ontvangt. Organisaties en overheden zullen daartoe vaker de standaard armoedegrens moeten loslaten en met de menselijke maat moeten kijken naar hulpvragen en naar de feitelijke toegankelijkheid van de regelingen.

8. BRONNENLIJST

AD.nl (2022, 10 mei). CBS: Hoge inflatie houdt aan door stijgende prijzen voedingsmiddelen

Binnenlands Bestuur (2022, 14 april). Koopkrachtverlies voor lagere inkomens

Binnenlands Bestuur (2022, 4 februari). Steeds meer gemeenten pakken 'menstruatiermoede' aan

Centraal Bureau voor de Statistiek (2021, 8 december). Publicatie 'Armoede en sociale uitsluiting 2021', afkomstig van www.cbs.nl.

NOS.nl (2021, 29 november). Persbericht 'Helpt van Nederlandse huishoudens financieel kwetsbaar: "Uitgaven worden onderschat"'.

NOS.nl (2022, 10 mei). Ook middeninkomens vrezen rekeningen niet te kunnen betalen, horen ze bij Nibud

NOS.nl (2022, 10 mei). Elke maand bezuinigen op eten of thuisblijven van school: dit is 'menstruatiermoede'

NPO radio 1 (2022, 10 mei). Armoede blijft een taboe. Opkomst van de deelkastjes: levensmiddelen delen

NRC (2022, 1 mei). Inflatie stuwt populariteit kledingbanken

Nu.nl (2022, 17 april). Laagopgeleide vrouwen lopen bij scheiding groot risico om in armoede te raken

Radar (2022, 7 mei). Meer werken levert netto weinig op

Rtlnieuws.nl (2022, 19 april). Kabinet vreest dat koopkracht ook volgend jaar daalt

Rtlnieuws.nl (2021, 30 november). Persbericht 'Inflatie naar hoogste punt van de eeuw, stijgen de prijzen nog verder?'

Telegraaf (2022, 21 april). Neergang werkloosheid zet voort: daling naar laagste niveau sinds begin 2003

Trouw (2022, 10 mei). Ook mensen die eerst nog rondkwamen krijgen last van de inflatie, ziet het Nibud. 'Zoek zo snel mogelijk hulp'

Steun elkaar!

Rosmalen, mei 2022

Stichting Armoedefonds

De Grote Elst 52
5246 JR Rosmalen
Telefoon 073 - 744 01 81

Tekst- en drukfouten voorbehouden.
Citeren uit en verwijzen naar is toegestaan
met bronvermelding.